

Kamariku karjäari linnustikust

Jaanus Aua & Mati Salumäe
e-post: jaanus.aa@gmail.com

Lääne-Virumaal Rakke vallas Kamarikul asuvas vanas paekivikarjääris (asutatud aastal 1891) lõppes intensiivne kaevandamine ja lubjatootmine juba ca 10 aastat tagasi. Tippaegadel oli karjäari pindala ca 123 ha ja alal paikneva kaheksa veekogu vee- ja kaldataimestik on hästi arenenud, meelitades karjäarijärvekestele pesitsema mitmeid erinevaid linnuliike (jõgitiir *Sterna hirundo*, kalakajakas *Larus canus*, hallpõsk-pütt *Podiceps griseogenus*, tuttvart *Aythya fuligula*, sinikael *Anas platyrhynchos*, sõtkas *Bucephala clangula*, jt). Karjäär jaguneb selgelt kaheks, põhja- ja lõunapoolseks osaks. Kui selle n.ö. rikutud maastikufragmendi Lõuna-osa (ca 20 ha) on suhteliselt kuiv, kiviklibune ja kidura taimkattega, siis Põhja-osa (ca 61 ha) on oluliselt niiskem, kõrgema taimestikuga, mida ilmestavad hõredad põõsastud ja ajutiste veesilmade läheduses kasvavad kõrkjapuhmad, osjad, hundinuiad jmt. Ilmselt just karjäari Põhja-osa heterogeensus (järvekeste tihedast kaldataimestikust ja põõsastikest kuni hõredate kukeharjapuhmastega kuivade kruusaseljandikeni välja) on mõjutanud selle maastikufragmendi linnu- ja liigirohkust.

15. ja 26. juunil 2010 Kamarikul läbiviidud pesitsevate kahlajate loendus andis sedavõrd üllatava tulemuse, et tasuks kaaluda selle elupaiga puutumatusena säilitamist pikema perioodi vältel. Nimelt pesitses 25 hektaril 34 paari kahlajaid (Lõuna-osas siiski vaid 3 paari (väiketüll *Charadrius dubius*, kiivitaja *Vanellus vanellus* ja punajalg-tilder *Tringa totanus*), mis teeb Põhja-osa asustustiheduseks (ilma karjäarijärvede pindaladeta) mitte vähem kui 2 paari/ha. Enim näib Kamariku karjäär sobivat väiketüllidele (kokku 16 pesitsevat paari). Teistest liikidest leiti Kamarikult pesitsemas veel punajalg-tilder (5 paari), kiivitaja (4), vihitaja *Actitis hypoleucos* (3), tikutaja *Gallinago gallinago* (2), liivatüll *Charadrius hiaticula* (2), metstilder *Tringa ochropus* (2) ja mudatilder *Tringa glareola* (1). Eraldi väärib märkimist kahe liivatüllipaari pesitsemine. See on teadaolevalt ka esimene liivatüll

dokumentaalselt tõestatud pesitsemine (leiti pesa 4 munaga, püüti ja märgistati 1 vanalind ja 1 poeg) nii kaugel sisemaal (rannikuni on Kamariku karjäärist ca 100 km).

Teistest Kamariku karjääris pesitsevatest või sellega seotud liikidest tasuks kindlasti märkimist kaldapääsuke *Riparia riparia*, rästasroolind *Acrocephalus arundinaceus*, nõmmelõoke *Lullula arborea*, roolorkull *Circus aeruginosus*, täpikhuik *Porzana porzana*, valgeselgkirjurähn *Dendrocopus leucotos* ja händkakk *Strix uralensis*. Karjääri alal on pesitemas veel ka hõbekajakas *Larus argentatus*, lauk *Fulica atra*, piilpart *Anas crecca*, tuuletallaja *Falco tinnunculus* ning alaga piirnevas metsas hiireviu *Buteo buteo*, raudkull *Accipiter nisus* ja lõopistrik *Falco subbuteo*. Tetrede *Tetrao tetrix* mänguplatsid asuvad Lõuna- ja Põhja-ala kaldapõldudel, kus võib pesitsejatena kohata rukkiräaku *Crex crex*, põldvutti *Coturnix coturnix*, nurmkana *Perdix perdix* ja suurkoovitajat *Numenius arquata*. Läbirändel on kohatud Kamarikul tumetildrit *Tringa erythropus*, heletildrit *Tringa nebularia*, rüüta *Pluvialis apricaria*, mustviirest *Chlidonias niger*, viupart *Anas penelope*, piilparti *Anas crecca*, luitsnokk-parti *Anas clypeata* ja rägaparti *Anas querquedula*, aga ka rabahane *Anser fabalis*, suur-laukhane *Anser albifrons*, hallhane *Anser anser* ning väike- *Cygnus bewickii*, laulu- *Cygnus cygnus* ja kühmnokkluikesid *Cygnus olor*, punapea-varti *Aythya ferina*, rohukosklat *Mergus serrator*, jääkosklat *Mergus merganser*, väikekosklat *Mergus alba* ning isegi tõmmukajakat *Larus fuscus*, tõmmuvaerast *Melanitta fusca* ja mustvaerast *Melanitta nigra*. Saagijahil olevatest liikidest võib pidevalt kohata välja-loorkulli *Circus cyaneus*, soo-loorkulli *Circus pygargus*, kalakotkast *Pandion halietus*, must-toonekurge *Ciconia nigra* ja hallhaigruid *Ardea cinerea*. Aeg-ajalt väisavad vaatlusala ka kanakull *Accipiter gentilis*, väike-konnakotkas *Aquila pomarina* ja herilaseviu *Pernis apivorus*.